

พฤติกรรมบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพและปัจจัยที่สัมพันธ์กันในกลุ่มประชาชนวัยทำงาน
ในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

พรพรรณ ป้อมสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กันยายน 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2553

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ พรพรรณ ป้อมสุข ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน ของมหาวิทยาลัย
บูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.วรรณิกา อัสวชัยสุวิกรม)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ลีระพันธ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง)

.....กรรมการ
(ดร.วรรณิกา อัสวชัยสุวิกรม)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีรัตน์ ขำอยู่)

คณะพยาบาลศาสตรบัณฑิตได้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร ทรัพย์กรานนท์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยินดียิ่งในการให้คำปรึกษาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และดร.วรรณิกา อัสวชัยสุวิกรม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ลีระพันธ์ ประธานกรรมการสอบจากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีรัตน์ จำอยู่ กรรมการสอบ ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม รวมทั้งคำแนะนำและข้อเสนอแนะในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ โรงพยาบาลบางละมุง ผู้อำนวยการ โรงพยาบาล วัฒนธงส์วราราม ท่านสาธารณสุขอำเภอบางละมุง ท่านหัวหน้ากลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัว และชุมชน โรงพยาบาลบางละมุง หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านโป่ง และหัวหน้างานส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลบางละมุง และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกคน ขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่ให้การอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ท้ายสุดคุณประโยชน์ของการศึกษานี้ ขอมอบแด่บิดา มารดา และครอบครัวที่ให้การสนับสนุน คณาจารย์ทุกท่านที่ได้วางรากฐานชีวิต และการศึกษา สร้างความตระหนักในการพัฒนาความรู้ และวิชาชีพส่งเสริมให้การศึกษาครั้งนี้ประสบความสำเร็จในที่สุด

พรพรรณ ป้อมสุข

50920629: สาขาวิชา: การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)

คำสำคัญ: ปัจจัยนำ/ ปัจจัยเอื้ออำนวย/ ปัจจัยเสริม/ พฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ/
ประชากรวัยทำงาน

พรพรรณ ป้อมสุข: พฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพและปัจจัยที่มี
ความสัมพันธ์ในกลุ่มประชากรวัยทำงานในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท อำเภอบางละมุง จังหวัด
ชลบุรี (HEALTHY FOOD CONSUMPTION AND RELATED FACTORS OF THE WORK-
FORCE AGE IN URBAN AND RURAL AREA AT BANGLAMUNG DISTRICT,
CHON BURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: นิคม มูลเมือง, Ph. D., วรณิกา
อัสวชัยสุวิกรม, Ph. D. 131 หน้า. ปี พ.ศ. 2554.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบสหสัมพันธ์ (Correlation Descriptive Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพและปัจจัยที่สัมพันธ์กันในกลุ่มประชากรวัยทำงาน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ที่มีอายุระหว่าง 15 - 59 ปี จำนวน 400 คน โดยคำนวณได้จากการใช้สูตรของ Parel et al. (1973) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 4 ชุด และตัดแปลงบางส่วน 1 ชุด โดยได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้ 50 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามทั้งชุด (Cronbach) เท่ากับ 0.83 โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2553 – 30 กันยายน พ.ศ.2553 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีระดับของพฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้ และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างคือ ปัจจัยนำด้านชีวสังคม ได้แก่ เพศ ($\chi^2 = 10.007$) และอายุ ($\chi^2 = 12.502$) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$ ปัจจัยนำด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้ ($r = .250$) ทักษะ ($r = .327$) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$ ปัจจัยเอื้ออำนวยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ($r = .331$) และปัจจัยเสริมด้านแรงสนับสนุนจากบุคคล ($r = .297$) นั้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$ ดังนั้น ในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพควรให้ความรู้ทางโภชนาการที่ถูกต้อง โดยส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วม และมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต ซึ่งจะสามารทำให้ประชาชนปฏิบัติพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพได้อย่างถูกต้องและยั่งยืน

50920629: MAJOR: COMMUNITY NURSE PRACTITIONER; MNS (NURSING PRACTICE COMMUNITY)

KEY WORDS: PREDISPOSING FACTOR/ ENABLING FACTOR/ REINFORCING

FACTOR/ HEALTH EATING BEHAVIOR/ THE WORK - FORCE AGE

PORNPUN POMSUK: HEALTHY FOOD CONSUMPTION AND RELATED

FACTORS OF THE WORK-FORCE AGE IN URBAN AND RURAL AREA AT BANGLAMUNG DISTRICT, CHON BURI PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE:

NIKOM MOONMUANG, Ph. D., WANNIPA ASAWACHAISUWIKROM, Ph. D. 131

P. 2011.

The purposes of this research were to study the healthy food consumption and related factors of the work-force age in urban and rural area at Banglamung district, Chon Buri province. The sample consisted of 400 work - force age at Banglamung district, Chon Buri province. Their ages range from 15 to 59 years and calculated from the formula of Parel et al. (1973). The research instrument used to a questionnaire by myself 4 part and developed by researcher 1 part with overall reliability of each instruments Cronbach coefficient was 0.83 .The data were collected from 1 May - 30 September 2011. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation; chi square and Pearson product moment correlation coefficient.

The results showed that samples of two groups were not different in healthy food consumption. The level of healthy food consumption was fair. Bivariate showed a predisposing factor: personal biologic factors, including gender ($\chi^2 = 10.007$) and age ($\chi^2 = 12.502$) are associated with statistically significant at $p < .05$. Pearson's product moment correlation coefficient identified that knowledge ($r = .250$) attitudes and beliefs ($r = .327$) were statistical significance at $p < .05$, enabling factor in the perception of information about healthy food consumption ($r = .331$) and reinforcing factors support from individuals ($r = .297$) are positively correlated with healthy food consumption statistically significant at $p 0.05$. Therefore, in promoting healthy eating behaviors on nutrition, to encourage family participation, and relevant to daily life. This behavior can made people to care properly and sustainably.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน	8
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร	16
แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย PRECEDE - PROCEED Model	46
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	65
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	67
ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง อันได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภาวะสุขภาพ โรคประจำตัว และปัจจัยที่ศึกษา.....	67
ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ	79
ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร เพื่อสุขภาพ	80
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
สรุปผลการวิจัย.....	85
อภิปรายผลการวิจัย.....	87
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	98
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	99
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	110
ภาคผนวก ก.....	111
ภาคผนวก ข.....	113
ภาคผนวก ค.....	123
ประวัติย่อของผู้วิจัย	131

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวน และร้อยละของประชากรวัยทำงานกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลด้านชีวสังคม ($N = 400$)	68
2 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร เพื่อสุขภาพ ($N = 400$)	70
3 จำนวน และร้อยละของข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร เพื่อสุขภาพ ($N = 400$)	71
4 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร เพื่อสุขภาพ ($N = 400$)	73
5 จำนวน และร้อยละของข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร เพื่อสุขภาพ ($N = 400$)	74
6 ระดับของปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ จำแนกตามประเภทของการ เข้าถึงแหล่งอาหาร และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($N = 400$)	77
7 ระดับของปัจจัยเสริมด้านแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ($N = 400$)	79
8 ผลการวิเคราะห์ระดับคะแนนของพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ($N = 400$)	80
9 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำด้านชีวสังคมกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ($N = 400$)	81
10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรม การบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ($N = 400$)	82
11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้ออำนวยกับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร เพื่อสุขภาพ ($N = 400$)	83
12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมด้านแรงสนับสนุนจากบุคคลกับ พฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ($N = 400$)	84

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 การวิเคราะห์ความสำคัญ และความสามารถในการเปลี่ยนแปลง	49
3 แบบจำลอง PROCEED PRECEDE MODEL	52
4 แบบจำลอง PRECEDE กับดัชนีของแต่ละระยะ	53
5 ระยะที่ 4 และ 5 ของแบบจำลอง PRECEDE ที่แสดงถึงยุทธวิธีเพื่อใช้สนับสนุน การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมสุขภาพ	54
6 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง.....	58